

उ. समस्तं पदं विलिख्य समासनाम लिखत ।

१. कुत्सितः पुरुषः २. अतिक्रान्तः देवम्
३. राजा ऋषिः इव ४. छायाप्रधानाः तरवः
५. जाया च पतिश्च ६. पाणी च पादौ च एतेषां समाहारः

ऊ. गुरुलघुविह्वम् अङ्गयित्वा गणनाम लिखित्वा छन्दसः नाम अपि लिखत ।

(त्रयाणाम्)

१. परोपकाराय फलान्ति वृक्षाः ।
२. भूयात्समेषां सकलेष्टसिद्धिः ।
३. जायाप्रतिग्राहितगन्धमाल्याम् ।
४. केऽपि स्मरन्त्यनुसरन्ति च केचिदन्ये ।
५. भीमं वनं भवति तस्य पुरं प्रधानम् ।

II. अ. द्वयोः अन्वयार्थं कत्रडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

१. तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।
मार्गं मनुष्येश्वरधर्मपत्नी श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ॥
२. भक्त्या गुरौ मय्यनुकम्पया च प्रीतास्मि ते पुत्र वरं वृणीष्व ।
न केवलानां पयसां प्रसूतिम् अवेहि मां कामदुघां प्रसन्नाम् ॥
३. कैलासगौरं वृषभारुक्षोः पादार्पणानुग्रहपूतपृष्ठम् ।
अवेहि मां किङ्करमष्टमूर्तेः कुम्भोदरं नाम निकुम्भमित्रम् ।

आ. एकस्य तात्पर्यं संस्कृतेन लिखत ।

१. मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णाः
त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः प्रीणयन्तः ।
परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यम्
निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः ॥
२. गङ्गा पापं शशी तापं दैन्यं कल्पतरुस्तथा ।
पापं तापं च दैन्यं च घ्नन्ति सन्तो महाशयाः ॥

इ. अधोनिर्दिष्टेषु वाक्येषु रेखाङ्कितानि पदानि परिष्कुरुत ।

१. बहुव्रीहिसमासः उत्तरपदप्रधानः भवति ।
२. बहुषु एकस्य गुणातिशयः यत्र उच्यते तत्र तरपप्रत्ययः प्रयुज्यते ।
३. क्त्वा, तुमुन्, तव्यत् इत्येतानि तद्धिताव्ययानि ।

४. मोहमुद्गरः भर्तृहरिणा लिखितः ।

५. उपमानोपमेययोः अभेदः यत्र वर्ण्यते तत्र उपमालङ्कारः ।

III. अ. संस्कृतेन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्)

१. पार्वत्याः माता का ?
२. नाटके कतिविधाः अभिनयाः भवन्ति ?
३. संस्कृतनाटकेषु मङ्गलपद्यस्य नाम किम् ?
४. इदानीम् उपलभ्यमानः निघण्टुः कः ?
५. प्रसिद्धगद्यकाराणां (चतुर्णां) नामानि लिखत ।
६. नैषधीयचरितं केन लिखितम् ?

आ. कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतेन लिखत ।

१. त्वं सर्वभक्षकः भव ।
२. बाले ! कठोरं तपश्चरणं क्व ? मास्तु प्रयत्नः ।
३. यदि त्वम् इन्द्रस्य पत्नी भविष्यसि तर्हि सर्वे देवाः त्वं नमस्कारिष्यन्ति ।
४. अहङ्कारी तारकः लोकान् पीडयति ।

इ. अन्त-लिङ्ग-विकृति-वचनानि लिखत । (चतुर्णाम्)

१. जगतः २. वपुः ३. इयम्
४. गाम् ५. धेन्वाम् ६. नाम्ना

IV. अ. संयोजयत ।

१. तुकारामचरितम् नारायणभट्टः
२. विश्वगुणादर्शचम्पूः भरतः
३. नाट्यशास्त्रम् क्षमाशिव
४. हितोपदेशः वेङ्कटाध्वरिः
५. वेणीसंहारः अश्वघोषः
६. शारिपुत्रकरणम् भट्टनारायणः

आ. एकं विषयम् अधिकृत्य संस्कृतेन दश वाक्यानि लिखत ।

१. विद्या २. देशभक्तिः ३. इतिहासः
- IV. अ. गणे अनर्हं पदं वहिष्कुरुत ।

१. जिगमिषा, विभूषा, पिपासा, पिपठिषा ।
२. अन्विष्यति, तितीर्षति, विवक्षति, चिकीर्षति ।
३. दित्सुः, ईप्सुः, विविक्षुः, इक्षुः ।

४. जिंगमिषुः, पिपठिषा, विवक्षुः, चिकीर्षुः ।
 ५. बुभुषवः, जिघांसवः, दित्सवः, अभिषवः ।
 आ. सर्वदो माधवः रक्षतु । - अत्र कः अलङ्कारः ? कन्नडभाषया, आङ्ग्ल-
 भाषया वा लिखत । २

इ. णिजन्तरूपं तस्य तुमुन्नतरूपं च लिखत । ४

१. पिबति २. चलति
 ३. उपविशति ४. ददाति

VI. अ. रेकाङ्किते स्थले सन्नतरूपं लिखत । ४

१. जलम् आयुम् इच्छवः अत्र आगाच्छेयुः ।
 २. तरितुम् इच्छा कस्य न भवेत् ?
 ३. दातुम् इच्छा न भवति कृपणस्य ।
 ४. स्वप्नुम् इच्छुः अस्ति बालकः ।
 ५. सैनिके देशं रक्षितुम् इच्छा अस्ति ।

आ. संयोजयत । ३

१. राघवः - U U
 २. ललना - U -
 ३. पालय U UU
 ४. जयतु - - -
 ५. सङ्गीता U - U
 ६. निनिन्द U U -

इ. मुख्योपाध्यायं प्रति विरामं निवेद्य पत्रमेकं संस्कृतेन लिखत । ३

समयः - षण्मासम् दिनम् - विकृति सं॥ माघकृष्णदशमी

अङ्काः - १०० भातुवासरः, २७.०२.२०१९

I. अ. विग्रहवाक्यं लिखित्वा समासनाम लिखत । (षण्णाम्) ६

१. शास्त्रज्ञः २. निर्माक्षिकम्
 ३. दशकण्ठनीता ४. उत्तमजनसहवासः
 ५. लोकसेवासन्तुष्टाः ६. रघुनाथद्वतः
 ७. उपसिंहम् ८. हंसश्रेष्ठः

आ. सूचितस्य समासप्रभेदस्य उदाहरणं लिखत । (षण्णाम्) ६

१. तृतीयातत्पुरुषः ।
 २. द्विगुः ।
 ३. समाहारद्वन्द्वः ।
 ४. विशेषणोत्तरपदः कर्मधारय ।
 ५. बहुव्रीहिसमासः ।
 ६. नञ्प्रत्ययसमासः ।
 ७. विभक्त्यर्थकः अव्ययीभावः ।
 ८. व्यधिकरणबहुव्रीहिः ।

इ. अधोनिर्दिष्टानां तद्धितानानां विग्रहवाक्यं लिखत । (पञ्चानाम्) ५

१. कौन्तेयः २. वैनतेयः ३. विद्यावान्
 ४. जानकी ५. धैर्यम् ६. वैदर्भी
 इ. अधोनिर्दिष्टानि विग्रहवाक्यानि अनुसृत्य तद्धितान्तपदानि लिखत । ५

१. रघुवंशे जातः २. शिखा अस्य अस्ति इति
 ३. इन्द्रस्य अयम् ४. धृतराष्ट्रस्य अपत्यं पुमान्
 ५. मतिः अस्य अस्ति इति ६. कठिनस्य भावः

आ. द्वितीयपदम् इव चतुर्थपदं लिखत ।

१. दशरथस्यापत्यं पुमान् - दाशरथिः; द्रोणस्यापत्यं पुमान्
२. अदितेः अपत्यं पुमान् - आदित्यः; दितेः अपत्यं पुमान्
३. शास्त्रस्य इदं - शास्त्रीयम्; भारतस्येदम्
४. शूरस्य भावः - शौर्यम्; धीरस्य भावः
५. दण्डः अस्य अस्तीति - दण्डी; गुणाः अस्य सन्तीति

इ. रिक्तस्थाने योग्यपदं चित्वा लिखत ।

१. पठघातोः इच्छार्थे लटलकारे (सन्नन्तरूपम्) भवति ।
(पिपठिषा, पास्यति, पाययति, पिपठिषति)
२. विकीर्षति इत्यस्य अर्थः ।
(करोति, कृत्वा, कर्तुम् इच्छति, कुर्वन् भवति)
३. स्मृघातोः णिजन्ते लटलकारे प्रथमपुरुषे एकवचने इति रूपं भवति । (स्मरति, स्मारयति, स्मरिष्यति, स्मर्तुमिच्छति)
४. जिज्ञासुः इति पदं । (क्रियापदं, नामपदम्, अव्ययम्, तद्धितपदम्)
५. माता पुत्रेण इच्छति ।
(खादित्वा, खादयितुम्, खादिष्यति, खादितुम्)

ई. अधोलिखितानां क्रियापदानां सन्नन्तरूपं णिजन्तरूपं च लिखत ।

१. रक्षति २. लिखति ३. पश्यति ४. करोति ५. शृणोति

III. अ. गुच्छलघुचिह्नम् अङ्कयित्वा गणनाम् लिखत ।

१. गणेशः २. भारतम् ३. नन्दिनी
४. दिलीपः ५. स्वातन्त्र्यम्

आ. गुच्छलघुचिह्नानि अङ्कयित्वा छन्दसः नाम लिखत ।

परोपकाराय फलन्ति वृक्षाः परोपकाराय वहन्ति नद्यः ।
परोपकाराय दुहन्ति गावः परोपकारार्थमिदं शरीरम् ॥

इ. हनुमान् अब्धिम् अतरत् दुष्करं किं महात्मनाम् - अत्र कः अलङ्कारः, तस्य लक्षणं किम् इति कत्रडभाषया अङ्गलभाषया वा विवृणुत ।

IV. अ. एतेषु श्लोकेषु त्रयाणाम् अन्वयार्थं, कत्रडभाषया आङ्गलभाषया वा तात्पर्यञ्च लिखत ।

१. दूरीकरोति दुरितं विमलीकरोति
चेतः चिरन्तनमघं चुलुकीकरोति ।
भूतेषु किञ्च करुणां बहुलीकरोति
सत्सङ्गतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ॥

२. सुजनो न याति विकृतिं परहितनिरतो विनाशकालेऽपि ।
छेदेऽपि चन्दनतरुः सुरभयति मुखं कुठारस्य ॥
३. अनेकशास्त्रं बहु वेदितव्यम् अल्पञ्च कालो बहवश्च विद्वाः ।
यत्सारभूतं तदुपासितव्यं हंसो यथा क्षीरमिवाम्बुमध्यात् ॥
४. आत्मार्थं जीवलोककेऽस्मिन् को न जीवति मानवः ।
परं परोपकारार्थं यो जीवति स जीवति ॥

आ. पञ्चपद्वयस्य पदविभागम् अन्वयरचनां च लिखत ।

१. ततो भूगेन्द्रस्य भूगेन्द्रगामी वधाय वध्यस्य शरं शरण्यः ।
जाताभिषङ्गो नृपतिर्निषङ्गात् उद्धतुमैच्छत् प्रसभोदयुतारिः ॥
२. स त्वं निवर्तस्व विहाय लज्जां गुरोर्भवान् दर्शितशिष्यभक्तिः ।
शस्त्रेण रक्ष्यं यदशक्यरक्षं न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति ।
३. तं विस्मिन् धेनुर्वाच साधो ! मायां मयोद्भाव्य परीक्षितोऽसि ।
ऋषिप्रभावान्मयि नान्तकोऽपि प्रभुः प्रहर्तुं किमुतान्यहिन्ताः ॥

इ. कः कम् अवदत् इति संस्कृतेन लिखत ।

१. वसन्त, चितां सिद्धां कुरु, अहं देहत्यागं करोमि ।
२. बाले ! कठोरं तपश्चरणं क ? तव इदं कोमलशरीरं क ?
३. त्वं सर्वभक्षकः भव ।
४. महाराज ! भवान् अस्माकं दूतकार्यं करोतु ।
५. नलमहाराजं राज्यात् भ्रष्टं करोमि ।

V. अ. संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

१. बादरायणः इति कस्य नाम ?
२. मेनादेवी कस्य पत्नी ?
३. कः तारकासुरं हन्तुं समर्थः ?
४. काव्यपुरुषस्य आभरणं किम् ?

५. 'पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वम्' इत्यत्र कः अलङ्कारः ?
६. 'सिद्धान्तकौमुदी' ग्रन्थस्य कर्ता कः ?
७. रामायणे कति श्लोकाः सन्ति ?
८. वेङ्कटाध्वरिः कं चम्पूग्रन्थं लिखितवान् ?

आ. एकं विषयम् अधिकृत्य संस्कृतभाषया दश वाक्यानि लिखत ।

संस्कृतभाषा, महाभारतम्, देशभक्तिः

अथवा

नगरस्वच्छताविषये नगरपालकाय निवेदनपूर्वकं संस्कृतेन पत्रमेकं लिखत ।
इ. संयोजयत ।

१. कणादः	अ. महाभाष्यम्
२. बौद्धाः	आ. वर्णः
३. कादम्बरी	इ. शून्यवादः
४. पतञ्जलिः	ई. गद्यकाव्यम्
५. छेकानुप्रासः	उ. वैशेषिकदर्शनम्

ई. अधोनिर्दिष्टं समीचीनम् उत असमीचीनम् इति लिखत ।

१. नीलमेघः - उपमा	२. त्रितीर्थति - लट्प्रकारः
३. सुन्दरतमा - तद्धितम्	४. क्षमाराव् - राज्ञी
५. मधुराविजयम् - गद्यकाव्यम्	६. सोमदेवः - बृहत्कथा
- ऊ. एतेषां पदानाम् अन्तर्लिङ्ग-विभक्तिवचनानि लिखत ।
१. ऋगाभिः २. विद्वान् ३. पालयितुः ४. सन्धिः

संस्कृतभारती
पञ्चालयद्वारा संस्कृतम्
कोविदपरीक्षा

समयः - षण्णटात्रयम्
अङ्काः - १००

दिनम् - नन्दन सं॥ माघशुक्लचतुर्दशी
भानुवासरः, २४.०२.२०१३

I. अ. स्थूलाक्षरैः निर्दिष्टानां विग्रहवाक्यानि समस्तनामानि च लिखत ।

(पञ्चानाम्) ५

१. परोपकारार्थं यो जीवति स जीवति ।
२. साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात् पशुः पुच्छविषाणहीनः ।
३. सुजनो न याति विकृतिं परहितनिरतो विनाशकालेऽपि ।
४. यान्ति न्यायप्रवृत्तस्य तिर्यञ्चोऽपि सहायताम् ।
५. महोपासः प्रकृत्या भित्तभाषिणः ।

आ. समस्तपदं लिखित्वा सम्यगनाम लिखत ।

१. गुजरात् इति राज्यम्	२. नाकस्य अधिपः
३. महत् बलं यस्य सः	४. नगरस्य समीपम्
५. पञ्चानां वटानां समाहारः	

इ. अधोनिर्दिष्टानि वाक्यानि परिष्कुर्वत ।

१. उत्तरपदार्थप्रधानः अव्ययीभावः ।
२. कर्मधारयसमासः अन्यपदार्थप्रधानः ।
३. सङ्ख्यापूर्वः द्वन्द्वसमासः ।
४. उपमानोपमेययोः अभेदः उपमालङ्कारः ।
५. 'जगमिषति' इति णिजन्तस्योदाहरणम् ।

II. अ. सूचितस्य समासप्रभेदस्य उदाहरणं लिखत ।

१. व्याधिकरणबहुव्रीहिः
२. तृतीयातत्पुरुषः
३. समाहारद्विष्टः
४. इतरेतरद्वन्द्वः
५. विशेषणपूर्वपदकर्मधारयः